

Професор Микола Фуркало (до 100-річчя від дня народження)

*«Обравши життєвий шлях,
я зумів пройти його достойно»
Микола Фуркало (1923–2020)*

26 березня виповнилося 100 років від дня народження фундатора кафедри функціональної діагностики НУОЗ України імені П.Л. Шупика, видатного кардіолога й організатора кардіологічної служби в Україні, Заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України професора Миколи Кузьмича Фуркало.

Микола Фуркало народився у селі Трилісі теперішнього Олександрівського району Кіровоградської області. Він пройшов тяжкий шлях солдата в роки Другої світової війни. Після закінчення Івано-Франківського медичного інституту в 1953–1956 рр. працював лікарем на Львівщині. З 1956 р. – аспірант Київського інституту удосконалення лікарів. Після закінчення аспірантури залишився в цьому інституті та пройшов шлях від асистента до професора на кафедрі терапії-1, яку в той період очолювали майбутній директор Інституту геронтології НАМН України професор Д.Ф. Чеботарьов і один з найавторитетніших учених України в галузі внутрішніх хвороб професор І.М. Ганджа. Ще одним колегою по кафедрі професора М.К. Фуркало був майбутній академік НАМН України О.В. Коркушко. Саме на цій кафедрі у 1958 р. було проведено перші цикли тематичного удосконалення лікарів з унікального на той час методу функціональної діагностики – електрокардіографії. У 1972–1974 рр. професор Фуркало працював на посаді прорек-

тора з наукової роботи Київського інституту удосконалення лікарів.

Ось так Микола Кузьмич Фуркало розповідав в інтерв'ю: «...В Інституті удосконалення лікарів я пройшов шлях від аспіранта до професора, завідувача кафедри і проректора – шлях дуже цікавий, який запам'ятовується, але вимагав від мене багато зусиль і старанності. Дався він мені нелегко, багато чим довелося пожертвувати. В Інституті удосконалення лікарів я пропрацював майже 20 років, це був дуже насичений подіями період. Наша робота відрізнялася від роботи у будь-якому НДІ, де була можливість планувати свій час і діяльність, тому що вона регламентувалася програмою, розкладом. Величезна кількість лікарів приїздили в інститут для підвищення кваліфікації. І, треба сказати, це була робота, яка насправді перевіряла нас на міцність...»

У 1974–1989 рр. М.К. Фуркало очолював Український науково-дослідний інститут кардіології імені М.Д. Стражеска. За цей період було збудовано 5 клінічних та лабораторних корпусів Інституту, впроваджено сучасні діагностичні методи дослідження – коронарографію, ехокардіографію, радіоізотопну сцинтиграфію міокарда з вентрикулографією, холтеровське моніторування ЕКГ, електрофізіологічні дослідження, електронну мікроскопію, дослідження реологічних властивостей крові. Під керівництвом М.К. Фуркало в Інституті кардіології про-

Під час Другої світової війни і служби в армії (1944-1947)

водились наукові дослідження з найактуальніших питань кардіології – атеросклерозу, ішемічної хвороби серця, артеріальної гіпертензії. Саме в період роботи М.К. Фуркала на посаді директора Інституту кардіології в Україні сформувалася кардіологічна служба, до якої увійшли обласні кардіологічні диспансери. Інститут

кардіології імені М.Д. Стражеска став її головним науково-методичним і консультативним центром. Активна наукова, клінічна й організаційно-методична робота в цей період принесла Інституту добру славу завдяки згуртованості і відданості справі колективу інституту, в якому працювали відомі вчені професори Н.А. Гватуа,

Кафедра терапії-1 КІУЛ (в центрі – професори Д. Чеботарьов і О. Коркушко, другий зліва – М. Фуркало)

Перший цикл ТУ з електрокардіографії (1958)

І.К. Следзевська, Р.М. Фролькіс, В.В. Братусь, І.П. Смирнова, М.С. Заноздра, Г.В. Яновський, Л.С. Мхітарян, А.В. Токар.

У 1978 р. професор М.К. Фуркало створив і очолив кафедру функціональної діагностики Київського інституту удосконалення лікарів. Величезний авторитет кафедри серед слухачів і в науковій спільноті сформувався завдяки чудовій когорті викладачів, яку об'єднав на своїй кафедрі М.К. Фуркало. На кафедрі в різні пе-

ріоди працювали визнані експерти національного рівня професори І. Вихованюк і Л. Стаднюк, доценти Є. Білинський, О. Романенко, Н. Тхор, А. Лещенко, асистент О. Миронова. В активі науково-педагогічної роботи Миколи Фуркала 38 докторських та кандидатських робіт його учнів, 423 наукові праці, серед яких монографії і посібники «Атеросклероз» (два видання), «Клинические лекции по важнейшим внутренним болезням» (1975), «Клиническая кардио-

Коллектив кафедри терапії-1 зі слухачами (1960-ті роки) (в першому ряду третій ліворуч – М. Фуркало, третій праворуч – І. Ганджа)

Вчена рада Українського НДІ кардіології імені М.Д. Стражеска (друга половина 1980-х років)

логія» (1976), «Коронарна недостаточність» (1986), «Клинико-инструментальная диагностика поражений сердца и венечных сосудов» (1990).

У 1980 р. професор М.К. Фуркало з групою вчених були відзначені Державною премією України за розробку та впровадження методів етапного лікування хворих з інфарктом міокарда. За видатні наукові досягнення Миколу Кузьмича було нагороджено медалями С.П. Боткіна і М.Д. Стражеска, він отримав 12 авторських свідоцтв за наукові винаходи. За вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки та активну участь у підготовці медичних кадрів у 1989 р. професорові М.К. Фуркало надане почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». У 1990–1999 рр. він очолював Київське товариство кардіологів. До останнього дня життя Микола Фуркало продовжував займатись науковою роботою та консультувати пацієнтів як головний науковий співробітник Інституту кардіології.

Родинну традицію успішно продовжує син Миколи Кузьмича – один з найавторитетніших інтервенційних кардіологів України Сергій Миколайович Фуркало – доктор медичних наук, завідувач відділу ендоваскулярної хірургії і ангіології в Національному інституті хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова НАМН України. В Інституті серця МОЗ України працює продовжувач династії Фуркало – онук Олексій.

Збереження незмінно високої планки рівня освітнього процесу і наукових досліджень, закладеної професором Миколою Фуркалом – це постійний виклик і величезна відповідальність для колективу кафедри функціональної

Клінічний обхід професора М.К. Фуркала

Кафедра функціональної діагностики КІУЛ (1980-ті роки)

Святування 95-річчя професора М.К. Фуркала в Інституті кардіології імені М.Д. Стражеска (2018)

діагностики. З 2008 р. кафедра працює на базі Інституту серця МОЗ України, вона незмінно є опорною в Україні за спеціальністю, активно співпрацює з іншими профільними кафедрами. Підготовлені співробітниками кафедри за останні роки підручник «Функціональна діагностика» (два видання), посібники «Основи електрокардіографії» (чотири видання), «Практикум з електрокардіографії», керівництво

«Фібриляція і тріпотіння передсердь» (за редакцією О. Жарінова і В. Куця) є основою для сучасної підготовки лікарів на циклах спеціалізації і тематичного удосконалення. «Збереження традицій і погляд у майбутнє», – таким був девіз нашої щорічної конференції «Функціональна діагностика серцево-судинних хвороб», присвяченої 100-річчю від дня народження професора М.К. Фуркала.

О.Й. Жарінов, завідувач кафедри функціональної діагностики НУОЗ України імені П.Л. Шупика
В.О. Куць, доцент кафедри функціональної діагностики НУОЗ України імені П.Л. Шупика